

N:o 50.

Uppläst och godkänd i Första Kammaren den 7 april 1908.

— — — — Andra Kammaren den 7 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar.

(Statsutskottets utlåtande n:o 51.)

Till Konungen.

I en till Riksdagen den 31 januari 1908 aflåten proposition (n:o 30) har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att för tiden intill utgången af år 1912

dels medgifva,

att, då för allmänt ändamål, för hvars tillgodoseende enligt gällande författning enskild man, menighet eller inrättning kunde förpliktas afstå eller upplåta jord eller lägenhet, erfordrades, att staten tillhörig mark afstodes eller upplåtes, Kungl. Maj:t måtte äga, utan Riksdagens hörande i hvarje särskildt fall, förordna om markens afstående eller upplåtande;

dels ock förklara:

1:o) att för mark, som sålunda afstodes eller upplåtes, lösen eller ersättning skulle med nedan angifna undantag utgå och till beloppet

Bih. till Riksd. Prot. 1908. 10 Saml. 1 Afd. 1 Band. 25 Häft. (N:o 50.) 1

bestämmas efter ty i kungl. förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof vore föreskrifvet;

2:o) att i fråga om mark, som vore afsedd att användas till framdragande af elektrisk ledning, utom hvad i nyssnämnda förordning stadgades, jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skulle lända till efterrättelse;

3:o) att, där Kungl. Maj:t meddelat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg, Kungl. Maj:t ock skulle äga, där så pröfvades lämpligt och utan afseende därå, om för järnvägens anläggning statsbidrag åtnjötes eller icke, ej mindre medgifva, att jord, som stode under kronans omedelbara disposition, upplättes utan någon ersättning, att jord från de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna kronoallmänningar upplättes utan annan godtgörelse än ersättning till vederbörande innehafvare för intrång i nyttjanderätten, och att jord från de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, hvilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vädstena krigsmanshusfond, upplättes utan annan ersättning än för minskning i arrendatorns brukningsområde under den återstående arrendetiden samt för skada och intrång, än äfven tillåta vederbörande att kostnadsfritt för anläggningen begagna sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott jämte grustäcker, som kunde vara disponibla;

4:o) att jämväl i öfrigt, då fråga allenast vore om upplåtelse af mark till begagnande för ändamål, som förut nämnts, utan att marken afstodes, det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att, där omständigheterna därtill föranledde, medgifva undantag från den under 1:o) angifna regel; samt

5:o) att hvad sålunda stadgats icke skulle hafva afseende å de i 8 och 12 §§ af lagen den 31 augusti 1907 om stadsplan och tomtindelning berörda fall.

I sammanhang härmed har Riksdagen till behandling förehaft en väckt motion hvori hemställts, att till de af Eders Kungl. Maj:t i förevarande proposition föreslagna bestämmelser måtte läggas ett mom. af följande lydelse:

»Där området, som skall lösas, är obebyggdt och understiger 5 hektar, må Kungl. Maj:t kunna föreskrifva, att värderingen i stället för medels expropriation skall göras af personer utsedda i enlighet med lagen om skiljemän den 28 oktober 1887, hvarvid den sökande äger att utse en värderingsman, Konungens befallningshafvande en annan och domänintendenten i länet, eller den, som innehar motsvarande

uppdrag, skall vara den tredje, hvarefter värderingssumman underställes Kungl. Maj:ts godkännande.»

Mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, att staten tillhörig mark må i de af Eders Kungl. Maj:t uppgifna fall, utan Riksdagens hörande i hvarje särskildt fall, afstås eller upplåtas, har Riksdagen icke haft något att erinra; men Riksdagens medgifvande härtill synes Riksdagen, i öfverensstämmelse med hvad Riksdagen förut i liknande fall beslutat, icke böra utsträckas att gälla längre tid än omkring ett år och nu lämpligen böra bestämmas till den 15 maj 1909.

Hvad förenämnda motion beträffar, har Riksdagen funnit goda skäl tala för förslaget om att, vid fråga om afstående eller upplåtelse af områden af ringa storlek och värde, lösen eller ersättning därför må bestämmas i en ordning, som medför mindre besvär och omkostnader än tillsättandet af en expropriationsnämnd, och att denna värdering må öfverlämnas åt tre gode män, utsedda i enlighet med lagen om skiljemän den 28 oktober 1887. Likaledes finner Riksdagen lämpligt att, på sätt motionären föreslagit, af de tre gode männen sökanden och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet, hvar för sig, utse en. Motionärens förslag att den tredje gode mannen skulle under alla förhållanden utgöras af domänintendenten i länet kan Riksdagen däremot icke biträda, då antagas måste, att denne redan å tjänstens vägnar har anledning taga befattning med sådana afsöndringar som de ifrågavarande; och då det ej torde vara erforderligt, att den tredje gode mannen är en statens tjänsteman men väl kan väljas af en sådan, föreställer sig Riksdagen att denne gode man lämpligen bör utses af domaren i orten. Att, såsom motionärens förslag innebär, den af gode männen bestämda värderingssumman skulle underställas Kungl. Maj:ts godkännande, anser Riksdagen med hänsyn till summans ringhet icke vara nödvändigt.

Med de sålunda angifna ändringar har Riksdagen antagit Eders Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och får alltså anmäla, att Riksdagen, i anledning af Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition och den i ämnet väckta motionen beslutat att för tiden intill den 15 maj 1909

dels medgifva, att, då för allmänt ändamål, för hvars tillgodoseende enligt gällande författning enskild man, menighet eller inrättning kan förpliktas afstå eller upplåta jord eller lägenhet, erfordras, att staten tillhörig mark afstås eller upplåtes, Kungl. Maj:t må äga, utan Riksdagens hörande i hvarje särskildt fall, förordna om markens afstående eller upplåtande;

dels och förordna:

1:o) att för mark, som sålunda afstås eller upplåtes, lösen eller ersättning skall med nedan angifna undantag utgå efter ty i kungl.

förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof är föreskrifvet och till beloppet bestämmas, då jordområde, som skall lösas, är obebyggdt och understiger fem hektar, samt Kungl. Maj:t finner skäligt sådant medgifva, af tre gode män, af hvilka Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet och sökanden, hvar för sig, utse en och domaren i orten den tredje, samt i annat fall af sådan nämnd, som omförmäles i förenämnda kungl. förordning;

2:o) att i fråga om mark, som är afsedd att användas för framdragande af elektrisk ledning, utom hvad i nyssnämnda förordning stadgas, jämväl föreskrifterna i lagen den 27 juni 1902, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, skola lända till efterrättelse;

3:o) att, där Kungl. Maj:t lämnat kommun, enskild person eller bolag tillstånd att inom riket anlägga järnväg, Kungl. Maj:t ock må, där så prövas lämpligt och utan afseende därå om för järnvägens anläggning statsbidrag åtnjutes eller icke, ej mindre medgifva, att jord, som står under kronans omedelbara disposition, upplåtes utan någon ersättning, att jord från de under bruk och bergverk för nödigt skogsfång upplåtna kronoallmänningar upplåtes utan annan godtgörelse än ersättning till vederbörande innehafvare för intrång i nyttjanderätten, och att jord från de genom domänstyrelsens försorg utarrenderade kronoegendomar, hvilka icke upplåtits till förenade mötespassevolanskassornas fond, stuterierna eller Vadstena krigsmanshusfond, upplåtes utan annan ersättning än för minskning i arrendatorns brukningsområde under den återstående arrendetiden äfvensom för skada och intrång, än äfven tillåta vederbörande att kostnadsfritt för anläggningen begagna sådana å kronans ägor belägna kalk- och stenbrott jämte grustäcker, som kunna vara disponibla;

4:o) att jämväl i öfrigt, då fråga allenast är om upplåtelse af mark till begagnande för ändamål, som förut nämnts, utan att marken afstås, det må ankomma på Kungl. Maj:t att, där omständigheterna därtill föranleda, medgifva undantag från den under 1:o) angifna regel; samt

5:o) att hvad sålunda stadgats icke har afseende å de i 8 och 12 §§ af lagen den 31 augusti 1907 om stadsplan och tomtindelning berörda fall.

Stockholm den 7 april 1908.

Med undersätlig vörndnad.